

Cosinzeana

REDACȚIA SI ADMINISTRAȚIA
CLUJ, PIATA CUZA VODĂ 16
TELEFON 12 45

DIRECȚOR:
SEBASTIAN BORNEMISZA
REDACTOR: D. I. CUCU

ABONAMENTUL:
PE UN AN 200—LEI; PE O JUMĂTATE
100—LEI. IN STREINĂTATE DUBLU

Serbătorirea scriitorului

Scriitorul român nu s'a bucurat până acum de prea multă cinstire din partea contemporanilor.

Nu s-a înțins nici o viajă de om, de cănd o mână de prieten se infâșau cu talentul pe dinantea porții bogăților săriți mele, ca să colțeze din milă obștească, puțin amângă pentru sărșinii încurati de ceata nebuniei al neînțelusului Mihail Eminescu. Rătăcitor și sin-guratic, departe de viciul mulțimile grăbită, s'a recreat, mai apoi, prin larmă vulgară a Capitalei, suletul de des-rădăcinat al bunului George Coșbuc. Să nu vă uita nici odată ziua aceea de vară, când mulțimea infăpturată de vestea mobilizării, căntă pe străzi strofele avântate: „La armă”, în vreme ce poeta acordă prevestirea de via-teje, sfiosul St. Ioachim războea pe strazi, neșint de nimenii, cu privinea turbură, dibând cu pași lui sovăitoari drumul care duse mai repede spre morîmânt...

Ne pare bine, că el puțin un prozator al zilelor noastre de valoare dău i. Al Brătescu-Voinesti, și mai norocos în aceasta privință. Serbătorirea de care a avut parte deunăzi, cu prilejul împlinirii vîrstei de saizeci de ani, nă a fost singherită de nici o notă discordantă, în sala spaioasă a Atheneului Român din București, acolo unde și într-o altădată Caragăa conferințele strău-citare de vîrsta dinantea scănelor goale, s'au adunat de data aceasta un public neobișnuit de numeros, — mai puțin numeros decât să întruire a opozitionii, cei diepi, — ridicând pe urmei pe cel sărbătorit și incingând fruntea lui senină cu lauri emisiilor umâni. Toate instituțiile noastre culturale (si altele) său trimis reprezentanți lor, cau și defilu pe rând, cu un mic fel de hârtie în mână. Pieptă a căutat să fălmăcescă, carecum, gloria recon- testată cu spînhătul românesc, ca și sănd aci în urmă să se scuze că mai motivat prezicea la sălăi de neobișnuită festivitate. A vorbit, la urmă, chiar și un delegat al edito-riilor, cu care literatura română nă a fost totdevea în raportul care dădea mai dulci.

Scriitorul I. Al. Brătescu-Voinesti e istoriograful, dușos și prețut, al unei lumi demult dispărute. De aceea, poate, și strănge în jurul sperei lui atât administrație necondondate, în vreme ce persoana dumisale e obiectul unor atât de delicate atenții. Eroii săi, cameni de o minunată curajă suletetească, nu supără pe nimeni. În colisoriul lor de provincie, din urmă unii certăde boeresc sau de pe prispa unui lunc din alte timpuri, săn nefrație că disperă din fată urezului vulgar al nouilor veniți, și să se refugiază în lumea amintirii, lăsând în urmă lor o undă usoră de melancolie. Autorul lor ia ubi, le-a depănat durerea cu un surâs împăcat în colțu guri, și a închis pe urmă carte, fără povestea s'a slășit.

Operele acestea, a unui artist adeverat și a unei imini înțeleptăre, a găsit precuia pe care o merită. În modul de satisfacție pe seama tuturor celor obișnuiți să-si impăture gândurile lor în cîtele hărții credincioase. Serbătorirea scriitorului va devine, într-o zi, o tradiție?

Alexandru Hodeș

Heinrich Heine

Pe Rin

Dealuri și castele măndre,
Fața și oglindesc în Rin,
Luntră-mi săboară și o scaldă,
Rază scărelui senin.

Liniștit mă uit cum joacă.
Valul de-aur încrești.
Să invică-alătura gânduri,
Care în suleti au dormit.

Mă imbiu — atrăgătoare —
Apa fluviului spre fund,
Dar, o săiu: prăpăd și bezna
În adancu-se ascund.

Protestul dragie mele
— Fluviule — ca dansă 'mbii
Să ci dansă, porții prăpăstii
În adâncu imini.

Trad. de I. Constatin Delabai.

Cuvinte pentru femeea moartă

Azi când coboară toamna supărătoare,
Se învâlășesc pe cerul palid norii —
Mire mima o frunză și spălată.

Ai dus cu sine ferice și 'nregă —
De viajă azi nimic nu mă mai lează.
Azi am rămas orfan pe ideal,
În prepti îmi sapă-un anginu ca un pumnal.

Dormi dulce somn, iulju mea sub gleie,
Căci viața mea e frisă și puștie.
Cod frunze scurătoare pe sărapări,
Prin mine trece fururi de sărapări.
O, cicloul care vine,
Ma cu fulcă alătură de tine.

Azi gândurile mele-s salăsoare,
Mîrîm sărămat altare, strălucitoare,
Căci nu mai am în suleti sărbătoare.

In jurul meu cresc monți înalți de ghiajă,
Se învâlășesc pe cerul vânător, norii —
Sunt luluș cum se rupe de viață.

Sopti-vor căte-odată trăzii 'n vânt.
Pe groapa noastră posovier corbi,
Să noi vom păstrezi 'n pământ... .

Justin Ilieșiu

Fiori de toamnă

Ploaă 'ntr'uina, ploaă rar;

Vîne toamna, vine !

Am pierdut nădejdea iar ...

Psalmii de vînturi — funerar

Plâng a moarte 'n mină.

Cel din urmă stol pebrag,

Se tepește 'n zare.

Nu mai am pe nimeni drag ...

Căji pribege din cel strig

Reveni-vor sare !?

Plâng vîntul simfonii.

Sufletul meu plâng ...

Si pe-altele pustii

Frunze moarte — ruginiu —

Par muia 'n sănge ...

Ploaă rar, neconcenit,

Ploaia mă 'nșeară ;

Ploaă rar, neconcenit,

Si sălamăngălbent,

Cerne flori de ceară.

G. Șt. Catracu-Delără

Central Compensațiile României

Drama în 5 acte.

— Se petrece la Brașov, în miezul lui Mariei 1913. —

de A. P. BĂNUȚ

Personaje :

Dr. Coriolan Turcu, avocat stagiar, a măntuit anii de practică stând în lata „cenzuzei” din Târgu-Mureș. De 27 de ani; înălțimea 185 m., greutatea 101 kîgrame; vorbește cu glas tenu, declarând: râde un râs stăpânit de vocala că: mănușă mult, bea și mult mult. Are păsire sigură, captivătoare. Vrea să-si impună orice părere. Interupe pe oricine, ordinând: nu se lasă interrupții aproape niciodată. Respectă pe foarte puțini pe sine se adora. Însușiri speciale: talent finanțar, învățând datorii cambiale de vre-20.000 de coroane. Temperament violent; neciști sau cherchelișt sunt bate că zici, chiar fără motiv, lovind repede și apăsat.

Floricei Morile, „rigorosant” în drept. Se prepașă de vre-o 3 ani radical pentru „riguroșul istoric” adâncind cu deseoibile „dreptul roman”, studiul său predilect. De 25 de ani, mărunț, slabut, timid, nărare proprii, fiind ecoul celor cîtite prin gazete și reviste. Fuge de orice scandal, fiind vîțeaz numai la el acasă. Încăntat de oamenii lări, se constituie în cîrdeciosul lor apendice. Note speciale: pare a nu avea deprete, deși are. Dacă bea ceva, devine și mai confuz și mai plăcitos pentru surțuri. Sugestabilă la culinie: în mai puțin de două ceasuri, assimilându-si părelile altora le dă drept ale sale.

ACTUL I.

(In cafeneaua „Transilvania”, într-o Sâmbăta seara, pe orele 9^h., Cântă „Capela de dame din Pest”. Lume puțină. Coriolan și Floricei stat la o mescaioră rotundă de marmor. Înălțat citește „România” din Arad, având înainte-i un palier de vermut. *Al doilea linie* nă stăngă venerabilă „Gazeta a Transilvaniei”, iar cu dreapta se servește dintr-o dulceță de prunel).

Coriolan Turcu (se adâncit în părerele emise de organul parțialist național în chestiunile derulerului româno-bulgar. Din cînd în cînd sughețe zgomotul din printre statuamente prea încărcă).

— Obă! Mai da-mi un sărvă, dar să-l stropești cu nișel rom... (citește înainte).

Floricei Moru (face ochi mari îngrijită, de emotie, o prund nedumită): — Al doilea sărvă? N' o să poți dormi la noapte... (Coriolan nu-i dă nici o atenție. Pauză). Citește amăndoi!

C. (într-un târzuri). Scăd-nă!

F. (distrat) HM? (Alătă pauză).

C. (în cursul lecturii, aparte) Nu-s proști bulgarii!

F. Ce? (în primește niciun răspuns).

Pauză lungă.

C. (înțind ernevat „Românu” pe scaunul de-alaturi) Extraordinar!

F. (monle) Ce te enervezi?

C. (apris) Cum drac! să nu te enervezi cînd cîștești zilnic chestia asta compromițătoare pentru întreg românișmul!?

F. (scăpinându-și zenithul chiel al capului) Ce chestie, drăgă?

C. „Compensațiile” asta păcătoase, pentru care se măgoase diplomații români, colindând pe toate curțiile europene. *Demnitate-i asta?*

C. Care?

C. Să tot urmeze și iar să fie reluate tratativele dela Londra?

F. Chestile diplomatiche nu se pot aranja în 24 de ceasuri, punctru.

C. (pe același glas)... pentru înca încă de 24 lăunuri, România trebuie să-lăește întrimită grandomanilor de bulgari ultimatum: aut-ur!... ori de unde nu (bătând cu inelul degetului arătător în masa de marmoră Cheinări, mai da-mi un vermut!) (scoutea și stăngă o figură din buzunarul de sus al jilectei, iar cu dreapta îi ultimul chirbit frecându-l bruse de chirbitină de pe masă. O parte din cratăr explodează drept în nasul lui Floricei, care trezare nervos).

F. (scăzundu-se tot el) Pardon!

C. (își aprinde fizarea, suge lacom dintr-ânsa, apoi sloboadă un nor de fum, care învâluie pe Floricei înneacă).

F. (se retrage tușind).

C. Unicul popor de el din Balcani să ne lăsăm intimidata de tribul bulgar?

F. Prea esti radical, frate! Nu pot trece tam-nisam peste Europa. Tache lonescu a avut întrevădere cu Berchtold tocmai pentru a vedea ce zice Austria în chestia „compensațiilor”...

C. (de sus) Pardon! Preten-zii-u-ne! România prețină în baza Congresului de Berlin recificarea graniței sale inclusiv: Turcia, Cavașa, Silistra. Punct!

F. Foarte bine, însă diplomatic europeană...

C. Slăbescu-mă cu diplomatica europeană! Un popor consistent își croște bine soarta! (După idee) Ceafă grosă bulgărească de ce-a trecește peste diplomația d-tale cea supțire — hm?

F. Azi e altă chestie pe tapet, ca...

C. Ce chestie?

F. Chestia europeană care nu se rezolvă din cauza...

C. (aceeașă gamă)... din cauza tărgăndării noastre proverbiale: Lasă-mă să te las! (urcând glasul) Mă,

înțelege-odată! România trebuia să-i creeze Europei un „fațt accompli” ocupându-și simplamente teritoriul ei istoric — scurt!

F. În 24 de ceasuri îți bătea la ușe conflictul european!

C. Bulgarii de ce-a prevenit Europa, punând o respect?

F. (succindu-și nervos mustăciora) Era *altceva*.

C. (răspică) Acelaș lucru, domule!

F. Bulgaria aveau *războu*, prin ur...
C. (susinând) Da România n'are?

F. Dacă cere...

C. Ce cere? Silistra și-o limbă de pământ cătă

„Tara Oltețui”, notandum: drept istoric garantat de Berlin — și nici atât nu-i de-a?

F. (jenat de privirele oaspeților dimprejur) Mai

ineț că se uită lumea la noi...

C. Uite-se, că n'are altă treabă... Aici e ico-

lozia bulgărească! (bea dintr-o înghitătură verumul)

Vrea să-și reacționeze tigărea stânsă, dar nu mai sunt

chibrituri. Striga! Piso! (îl zărește căscând gura la

niște cuvinte noastre) Pe-acuma te zgârești la

dame frumoase? Adu o cutie de chibrituri!

F. (donol de tot) Totuș, dragă, pe care paci-

nică... fără să jertfesc nici de-vi...

C. Iară/vă ciu utopile tale de pace și frăție

universala?

F. (disperat) Baștă dar cu puterea într-o con-

frigata europeană!

C. (triumfator) Mă bag! Trebuie să te-ai tem... tu

să-nu zici Europa: „laș miserabil!” Aah, că turbă-

pe cinstea mea!

F. (ingrijorat) Situația bietei României e nespus

de critică...

C. Las-o dar pe Bulgaria să-i se nfoias înaintea

nasului înghițind toată Turcia, iar dumneata paci-

fistule, privetește-o cu buzele drăbâioante... ășă!

F. (cerând să-l convingă, cu dulceță) Drăgă,

România poate plăti cea mai mică greșeală cu pierde-

rea independentă, a existenței chiar... Nu vezi că stă

să te euteopreasca colosul slav?

C. Da Germania ce cusrus e să aibă când jo-

pune 5 milioane de nemți pe pictor de războu? !?

F. Nu zic, Germania-i fare, însă...

C. (bătrânat cu inelul în masă) Lasă-mă! Astă

nu-i chestie de drept roman! (apare cherelui pri-

vindut intrător)

Un vermut mare!

F. (atins) Ești colosal!

F. Nu zic, Germania-i fare, însă...

C. (zâmbind ironic) Ești minimal!

F. Zău dacă te-nțeleg...

C. Păi înțelege-odată! Un popor demu nu poste-

șteaptă mai mult de patru săptămâni după pretențiu-

na sa istorică. E o rusine că...

F. Crezi tu că Bulgaria...

C. Nă mărturisesc că tu rușine nemănușă-

ca fleacul de Danefi să-te poarte de nas pe ure, Ro-

mânie liberă și independentă de 40 de ani — pricină?

F. Aș pricpe, dar...

C. Dar?

F. Da! Danefi a recunoscut la Londra că-venim

în principiu dreptul o-a recificare de graniță și că

ne-dă 5 kmetri de litoral maritim precum și...

C. (scandalizat) „... și principiu”... și 5 kmetri de

ape... fără Silistra și fără portul Balic — merci!

F. Pardon... precum și desfășurarea fortuitorilor

bulgare de graniță dobrogeană...

C. Alea n'au nicio valoare militară, mă naivule!

F. (enervat) Însăfirșit, arbitrul ambelor state va

vedea ce trebuie să-șe și ce nu!

C. Fleac! România trebuie să între în foc de deodată

cu aliații, pentru a-si lăua ceeacei revine *de jure*

F. Din contră, dacă România nu va sta neutru...

C. Din contră, România trebuie să declare nea-

mănat răzbă — înțeleg?

F. Hm... dacă tripla alianță n'ar...

C. Aci: tripla alianță! De 35 de ani decăd-

te-ai infedat triplex alianțe... ce-ai dobândit?

F. Păi astă vreau...

C. Ce vrei?

F. Să-șe spun că...

C. Înăi te-nțrebă, pe urmă să-mi spui!

F. Potrivit înțrebă!

C. Decănd cu tripla alianță (forte) pierdut-ai

Basarabia?

F. (temat de privirele oaspeților din prejur) Pierdut...

C. (rescend) Pierdut-ai miile de școli româ-

nești din Ungaria?

F. (piano) Pierdut!... Frate se uită lumea la...

C. (își mai forțează) Ti-ă ras români pe deputații?

F. (mai puțin) România... Coriolan atragem atenția

came!

C. (fortissimo) Ti-ă dărămat Hodorogul biserica

unită?

F. (pianissimo) Dărămat... Ești *colossal*, pe ono-

rea mea! (tusește spre ea pe paralelă efectul strigă-

lui lui Coriolan)

C. (domolit) Atunci și-a...

F. (aprobad disțrat) Atunci sigur că nu vreau...

C. (susig restul verumului, aprinzând o țigare)

Ne ducem dracului, dacă merge-asa!

F. (deconcentrat) Ne cam...

C. (dă colibri mari)

F. (Se tot mută, evitând fumul)

Se face tăcere.

F. (după vreme) Crezi că Germania nu e prie-

tenă sinceră României?

C. Poveste! Ai avut unul... pe Kiderlen-Wächter — să-lăa murit! (Tăcere)

F. Care va să zici nu-i dai nicio importanță

autografului lui Frantz Josef către Tarul?!

C. (dând din umeri) Ne tine nouă cald, dacă se
pupă „drăguțul de Imperat cu Niculău „pacifistul”?

F. (sfârând) Cam să...

C. L'a băut Dumnezeu pe român cu „minea
din urmă”...

F. Cum înțelegi?

C. Așa, că loc să te și frumusel de fracul

„gineț latine”; în loc să cultivi relațile de prietenie
cu Franța — căci ea cu Napoleon al III-lea îți-a dat
România unită... nu?

F. (pus la respect) Așa-i!

C. Dacă-i aşa... de ce te fac ridicol cu „Tripla
alianță”?

F. Zici ceva...

C. Zic total! (Orchestra muierească își face de

cap, maltratând orbiul „Marșul gladiatorilor”) Hai la
„Coroana”, că mă picthesc găștele asta dela or-
chestra!

F. Să mergem!

C. Chereluiul care a lăsat forma semnului in-

trebării Un svart simplu... unul cu rom... patru ver-

muturi mari... cinsprezincă ligarele (ui Floricei) Tu
ce-ai avut?

F. Lasă frata că pă...

C. (rezolut) Co-ai avut?

F. (resignat) O dulceasă de prune...

C. (cherelui) Șo-șo dulceasă de prune... ată!

(Plătărește) Se imbrăca amândoi pe-deștept, mergând
apoii spre ieșire. Din prăg, Coriolan întocmându-se spre
batista turistică, îi face un compliment exagerat de
grăsuță! Să-ne revedem în rai, foșilor cu nasi achil-
ian, dela Budapesta! (ies amândoi în stradă, războin...

ACTUL II.

(Orele 10 iun. seara. Pe străzile care duce dela
Transilvania la „Coroana”. E rece și bură).

F. (își ridică gulerul pardesești dinducându-și ba-
tașa turistică) O să nu mă vorbește până la „Co-
roana”. Am înca o șosea veche, „influență” și mă
ter de complicații!

C. Tăceră și una în virtuțile pe care li-le re-

comandă bătrânelui Franklin.

F. (cum batista la gura) O hi!

C. Dacă taci, ai ocazia să-șe făc o conferință
asupra diferențialor româno-bulgari!

F. G'ozav și-e de hîci'ui!

C. O fi ce închipuit, dar tu habar n'ai de che-
stia asta balcanică...

F. Irște... umai că ai! (luându-și batista dela
gură) Ești foarte versat în balcanism, când zicei de
Franța că...

C. Ce zic?

F. Zic să devinem românci pe cără vreme ga-
zetele frumuse românești și mărcile noastre bulgărești.

C. Ești un prost!

F. Nu-ili dai voie...

C. Ești un prost fără de voie...

F. (scandalizat) Poftim discuție politică! (are)

Dai năs zis tu că Franța...

C. (apucândul de vârful nasului il clatină la
dreapta și la stânga) Maă... miopie!

F. (salvându-se organul miroslului) Te rog, nu
m'apuc de nas!

C. Cum să-șe cu bulgarii, dacă-n neglijat-o
40 de ani în sit și nu-n te-nțeleg?

F. Ce să-n te-nțeleg?

C. (strigând...) ... că dela 59 când ai unit Muntenia cu Moldova gratie lui Cuză, Gogănciseanu, Negru, Alexandri și ceilalți protestați și lui Napoleon al III-lea — n'ai mai facut nimic în direcția românească...

F. N'nam facut.

C. Deci săi izolat în mijlocul Europei ca un
cucu Neamțul ipocrit nu-i ajută. Austria-ia te-a dat pe
mâna ungurilor care îl au hăbit biserică și măine-pot-
mâne o să-șe și și numele...

F. Recunosc, situația-i tristă...

C. Nu-i triste... e false, și impotriva sentimentelor
noastre de răsă, e... in-su-por-tabil! Mă, politica
nemăște a fost pentru noi o serie de tragedii pe
soară. Te-ai lepădat de Franță prietenă și protec-
toare, pentru care era păci să fragă sabia, când i-se
cumpănea soartea...

F. Eu n'au, în... 77...

C. Bine că adușeasă vorba: în 77 intră în foc cu 70
de mi de voini, fără să ai ca ceață propriamente în
acest războu. Cucerest Plevna, își versă săngelul sub
fotul Vidișului și Belgradului, libereză creștinătatea
de sub jugul turcesc, iar rezultatul...

F. Păi astă vream să zic, că rezulatul a fost
splendid...

C. Treanca-fleacă! Uite rezultatul: Înăi, Bulgaria
obține libertatea și independența — așa-i?

F. Ass?

C. Al doilea: Serbia, care făcuse o nimică toată,
căstigă 40 de mi de km pătrăți.

F. Patruțezi de mi?

C. Păi! Însăfirșit! Madam! Grechia, fără să tragă
o lovitură de tun, luce Tessalia și-o parte din Epir —
asta-i rezultatul din 77, stimabile?

F. Mă rog, dar România n'au?

C. Da... i-ă luat Mysculul șesul de aur al Basa-
riebiei în schimbul răpler și bătilor din Dobrogea...

F. (suspingând) Ce puteai face?

C. (ironic) Nemic! Deocamdată să stai gură-casea! ută-
nește la vecinii care se măresc, iar dumneata să
te bucuri dând din codiță ca un cățălu fierică, când
babă Europa te nețezește între urechi, numindu-te
„România loială și cunmite”!

F. (imbărbătându-) Las' frate... ca mâine o să
vie și vremea noastră...

C. (ca miscat de sare) Azi trebuie să-șe drui-

mul timul și să-șe ie Silistra! (forțios) Auza-i?

F. (îmamarit) Ce i-ă omule?

C. Turbă... când văzăsă imbecili... iobagi

blegă! „O să via vremea” (îl apucă de umeri, sgă-

tăndu) Căăänd!

F. (desfășurându-se din măini) Uite! Pentru Dum-
nezeu, nu striga asa! Uite, vine-un polițist...

C. Să-l aducă primejdia, că-i mut astă-seară
fălcile.

F. Iar vrei să dai palme? Iar cîteva gălăzăi?

C. Făcătă!

C. Zică ceață!

C. Tăceră și te-ai temă!

C. (piu desigur) Cu pătrantul!

lui indigarea. El apare în clipa astă venind din spate.

Coițan Turcu (a băut în societatea negustorilor de corante și sticle de „Pomerry”, în schimb a pierdut vîrtoarele de 500 de coroane în cărti. E foart energiv din pricina că „nu i-a mers foaia”. Partida să a terminat „amicii buni de jumătate” care i-au păpat paralele și au dus spre camera de lucare, iar el s’apropie acum „mămăriș” spre masă lui Floricei).

F. Înțeles!... bine că îsprăvirăți!

C. (se zasează pe scaun puflând apăci).

F. Am cîntat foate găzetele... și un adevarat scandal eu bulgarilor!

C. (își aprinde o țigare)

F. Fără sau pale?

C. (plicăciu) Hm?

F. Ai pierdut?

C. (simulând nepasare) Ce-are a face! (se uită după chelnerul).

F. Regret, că te-am combătat...

C. (distrat) Ce-i?

F. Ai perfectă dreptate!

C. Ce dreptate?

F. (energetic) Nu mai putem sta cu mâinile 'n săn!

C. (ironic) Bagă-le în buzunar!

F. Nu fă glume!

C. Da ce?

F. România trebuie să declare războiul!

C. Cu?

F. Bulgarilor.

C. (după scuipă printre dinți la distanță de 2 metri) Cine?

F. Guvernul.

C. Cum?

F. Scurt: aut-aut!

C. Tie nu și-e bine?

F. Ba foarte!

C. Naivule!

F. De ce?

C. Habar n’ai de Regat!

F. Din contra, am foarte mult!

C. (răsărit) N’ai... dar crezi că pătră suprapusă din „Tara” e capabilă de patriotismul [chelnerului] care a apărut Două cognacuri franjezești!

F. Pardon!... dar demnitatea țării care trebuie să se respecte...

C. Cine? Grecotei, ciocoi, jidănașii dela gazete?

F. Dar nu spuneai tu...

C. Ce spumeam?

F. (crescendo...) ... demnitatea țării, declarăția de războiu, expunzează înafără, Ardealul...

C. Iftăceam o teorie, mă băte!

F. Ce teorie?

C. Teoria politica — nu înțelegi?

F. Ce se înțeleg?

C. Greu este de cap, mă pruncule! O țară care în 1907 a avut impotriva-i 5 milioane de țărani revoltați, are nevoie de reforme radicale interne, nu de expansiune și de bătaie!

F. Ce reforme?

C. Improprietățirea țărănilor, creierea unei clase mijlocii, îsgănirea străinilor dela conducere finanțară, naționalizarea tutu...

F. Astea le sătă...

C. Nu sătă nimic... mai bine dă-i examenele!

F. Ce au examenat cu... politica?

C. Au! Fiindcă la noi scriu politică toți neisprăviti...

F. Cine-i neisprăviti?

C. Bunăoară tu!

F. Ca mine... destui!

C. Aici e buba!

F. (indigoat) Eminescu a avut examene?

C. Eminescu a fost un ge...

F. (îndinu-i vorba) Coșbarec are examene?

C. Coșbarec și un geniu — tu ești un magăr.

F. Nu mă compar, dar sint...

C. O secătură...

F. Pardon!

C. Un fleac!

F. Protes...

C. Un zero la cub!

F. (iesindu-și din răbdări) Da tu cine ești?

C. Eu?

F. Tu, slătoste...

C. (luminat de o idee perfida) De ex. Bulgaria!

F. Perfect...

C. Să tu — România!

F. Încăntat.

C. Pentru puțin.

F. Ei, argumente, bulgarule...

C. Potrivit române! (îi sterg-o palmă)

F. (conșternat) Astă-i argumente?

C. Ad hominem — convinge la sigur!

F. (că a murit între râs și plâns) Merci!

C. Bucuros! (își ia bastonul, pardesii și ieșe fluerand printre dinți „La donna e mobile”)

F. (după pauză de-aproape o minută)... Argumente... budi! El s’aranjează „compensătorul României”... să fie diplomat... girafa... fiindcă are doi metri în înălțime!... Am să-l evit de-acumă... îpopotam turbat!...

A. P. BANUȚ.

Povestirea Pribeagului Willie

de SIR WALTER SCOTT traducere de I. O. Stefanovici-Svensk

— Continuare și sfârșit —

— „Mac Callum, coastă de Belzebul ce-mi ești”, zise cumpătroul Sir Robert, „ia’ndă lui Steenie cimpoul ce-i păstrează pe seamă lui”.

Mac Callum aduse cimpoiul care sluiajă cimpoeștiul din *Donald of the Isles*. Dar când îl înmână tatălui meu îl ghionță cu cotul, cu înțele, și privind în taină și de aproape. Steenie văzu că ieava cu bortele era de oțel și alături de fierbințe ce era; atunci că fusese prevenit cum trebuie să nu cumva să pună degetele pe el. Atunci el își ceru din nou erare și spuse că se simțea slab și speriat și că nu avea destulă suflete să se ampluce cimpoiul.

„Ei atunci trebuie să mănânce și să bei bine, Steenie”, zise întruchipare, „că noi nu facem altceva aicea; și nu-i cu cale ca un om sătul să ie de vorbă pe cel flămănd”.

Ci stea erau chiar cuvintele pe care săngerosul Earl of Douglas le spusea ca să ţină pe trimisul regelui în măna lui în vreme ce el ținea capul lui Mac Selian din Bombie, la castelul Threave; lucrul asta îl facea pe Steenie și mai neîncrezător.

Astunci el spuse curat, bărbătesc, că el nu venise aici nici să mănânce, nici să bea, nici să facă pe lăutard; ci numai pentru ce era bunul lui — să ţie ce se facăsere banii pe cari îl plătise și să se dea în schimb o hărță doveditoare; și dobândise atât nimică incă spuse lui Sir Robert în numele consiliului lui (nu îndrăznea să amintească acolo numele cel sfânt al Domnului) că deorece dorea pace și hodonă să nu-i mai întindă curse, ci să-i dea ce-i al lui.

Sir Robert scrăsi din dinți și râse, dar scoase dintr-o carte mare ce ținea în buzunar hărția cu dovadă și o fumăncă lui Steenie. „În chitanță, nemericătică; iar căt despre banii, cănele de fui-meu poate să-i cene în *Cat’s Cradle* („Leagănul Pisicii”).

Tatăl meu mulțumi de multe ori și voia să se retragă, cănd Sir Robert prinse a urla călăițina gura: „Stai o leacă îlu de lele spuscat ce ești! N’ام sărșit încă cu tine. AIC! noi nu facem nimică pentru nimică, și trebuie să te întorc din nou aici chiar de azi înainte ca să urăză spăgăniul tau cinstirea cedătoreste pentru că ai coroțeste. Ai pricpeut?”

Limbă tatălui meu se desleagă dintr-o dată și zise cu voce tare:

„Căt despre asta voi face pe placul Domnului și pe al Dumnitale!”

Abea rostise acestea cu totul se intuinează în jurul ei. El căzu deodată la pământ cu așa tărzie încât își pierdu și suflarea și simțurile.

Căt timp va fi căzut Steenie acolo, nu putea spune, dar cănd își veni în fire, el zicea în veciul cimitir al parohiei Redgauntlet chiar la usă crăpîtei, iar blazonul, bătrânlui Sir Robert îl atârnă deasupra capului. În jurul lui, o grea ceată de dimineață se lasase pe iarbă și peste pietriș morimentelor, iar calul lui pășea linisită lângă cele două vaci ale preotului. Lui Steenie îi venea să creză că total fusese un vis; dar el ținea în mână hărția de primire a boilor, scrisă bine și îscălită de bătrânlui stăpân; numai cele din urmă slove ale numelui său erau o leacă în neordine, scrisă ca de cineva cuprinse de odată de o durere mare.

Cu sufului foarte turburat, el păriște locul acela de spaimă și prin negură călări spre Redgauntlet Castle, și cu multă anevoieță putu vorbi cu boerul.

„Ei pricopistule” fu primul lui cuvânt, „mi-ai adus arenda?”

„Nu” răspunse tată-meu. „Nu am adus-o. Dar în schimb am adus chitanța lui Sir Robert”.

„Cum asta omule? Hărție dela Sir Robert! Nu-mi spuseci că nu îl-a dat nici-o hărție?”

„Vrea Domnia Voastră să vadă că ce-i scris în rândurile astăa și bine?”

Sir Iohn privi la fiecare și la fiecare slovă cu multă băgare de seamă; și în sfârșit la dată pe care tată-meu nu luase în seamă. — „Din locul meu”, citi el, „*douăzeci și cinci Noemvit*.” — Ce? — Astă a fost er! — Ticălosule, a trebuit să mergi în iad după astă!”

„O am dela tată Domniei Tale — dacă e în rai sau în iad, eu nu știu”, zise Steenie.

„O să te dai pe măna Statului ca pe un vrăjitor ce este!” zise Sir Iohn. „Te voi trimite” la stăpânlui tău, necurat, cu ajutorul unei buji de smoală și al unei fațe!)

„Eu vreau să mă duc la „Presbytery”¹” zise Steenie, „și să le spun ce-am văzut, noaptea trecută; eu sunt mai în stare să judec astfel de lucruri, decât un țar în caine”.

Sir John se opri, se stăpâni și doră să asculte întreaga întâmpinare; și tatăl meu îi povestea totul din fir în păr, după cum vă istorisii cu Dumneavoastră — curând de cuvânt, nici mai mulți pușin.

Sir Iohn tăcu din nou un răstimp, și în sfârșit zise foarte așezat:

„Steenie, istoria asta a trăvește onoarea multor altor famili îobile, afară de acea; iar dacă ai minț, pentru a nu mă primejdui, cea mai lină pe deasupra la care te poți aştepta și să te bagă fier roșu prin limbă, și asta ar fi tot așa de rău ca și când îi trige degetele pe ce ieavă de cimpoi înroșită în foc.

Dar poste fi adevarat ce-ai spus, Steenie și dacă banii îi erau ilevalu nu șiua ce să cred despre ce spui. Dar unde să găsim noi pe *Cat’s Cradle* („Leagănul Pisicii”)? Sunte destule pisici prin casa asta mare, dar după căt știu ele să fie făra ceremonia unui pat sau unui leagăn”.

„Cel mai bun lucru și să-l întrebăm pe Hutcheon”, zise tată-meu; „el cunoaște toate ungurile tăinute pe aici tot așa de bine ca un alt slujitor care acumă s’as și de ce n’ao’ voi să-l numesc”.

Ei bine, Hutcheon întrebă le spuse că un turulet ruinat, de mult părasit, în care se putea ajunge numai cu o scară cici deschizătură se găsea pe dinăuntru și mult deasupra zidurilor, se numea pe timpuri *Cat’s Cradle*.

„Pe loc voi merge acolo”, zise Sir Iohn, și el luă (Dumnezeu șiu pentru ce scop) unul din pistoalele tatălui său de pe masă, din *hall*, unde zăcuseră de cănd cu noaptea când murise, și se grăbi spre zidură.

Era un loc primedintea de ureat, căci scară era veche și subredă, și îl lipseau unul sau doi bușeti. Cu toate acestea Sir Iohn se urca pe ea, întră prin ușa turnulețului, unde trupul lui astupă unică lumina puțină care parădește în turnuleț. Ceva navălă spre el că fură răzbunări — bang! pocăni pistolul lui Sir Iohn, și Hutcheon, care ținea sătă și tatăl meu care stă alături de el, auziră un cheilălit tare. După căteva clipe, Sir Iohn aruncă trupul maimutăjos spre ei, și strigă că argintii său găsiti; și cumă sa să-i ajute. Și-n admiră coloana era sacul cu banii și multe alte lucruri alăturate, cari lipsiseră zile de-a rândul. Lă Sir Iohn după ce coboră bine prin turnuleț, chemă pe tatăl mei în odia de mărcare îl lăud de măna, și vorbi frumos și spuse că îi părăiu rău că se indeosede de vorba lui și că de aci încolo îl va fi un bun stăpân ca să-si îndrepte gresela făcută.

Din Engleză (scrisă) de:

Dr. I. O. STEFANOVICI-SVENSK

¹ Sau se zile că totul se petrece în *Scotia unde Presbytery* („împărăteasa și casă „parohului” și un Stat ceclesiastic. Dr. Svensk.

Cibănat de pictorul S. Albescu

¹ Auzie la arderea de vîi a vrăjitorilor în Evul Mediu.

Arabescuri săptămânale

Elocvenția română

O gazetă politică din București a inițiat o anchetă asupra elocvenței, indemnând pe mai mulți fruntași ai vieții noastre publice să se pronunțe asupra întrebării delicate, dacă retorică românească se găsește, cu adevărat, într-o epocă de decadență. Cele mai multe răspunsuri sunt pessimiste. Sărăpare, că sprijin oratorilor dispără, cum ar dispărut monedele de aur din circulație și zimbrii din codrii Moldovei.

Trăim în veciul tuturor contrastelor. Vremurile de după război ar fi trebuit să înregistreze, dimpotrivă, o florire miraculoasă a cuvântului rostit. Suntem în zodia surângului universal, ne străduim să cunoaștem aspectele parlamentarismului apusean, mulțimea are nevoie să fie convinsă, tribuna Camerii tanără este de dorul discuțiilor contradictorii... Unde ne sunt vorbitori?

In realitate, suntem în regres față de trecut. Titu Maiorescu, Barbu Delavrancea, N. Filipescu, pentru a nu pomeni decât pe cei ale căror cuvântări le am ascultat, ar lăsat o moștenire căzută în parăgăinire. Cei cari îl îndrumă să le ia locul, un N. Iorga, un N. Titulescu, un Octavian Goga, au altă inteligență. D. N. Iorga tine cursuri la Sorbona, d. N. Titulescu sărbătorește cu d. Poincaré, și d. Octavian Goga trimite articole la „Tara Noastră”. Iar în incinta Parlamentului, în lipsa argumentelor, se aud sudamele. În locul unui duel strălucitor de idei, se întâmplă câteodată păruială.

Aceasta, în niciun caz, nu poate să figureze în antologie.

„Am urlat cu lupii”

Să zicem, că această jertfă suntem datori să facem, în paginile literaturii, pe altul proaspăt ridicat al democrației. Poporul nu-i trebuie talentul (talentul e un lux), ci reprezentanții devotației necazurilor lui. Se poate, dar cu ce încăntare am asculta fiecare, glasul înaripat, profetic, răzbunător, al unui mare trubon inspirat, prim care să străbate, ca niște firme de foc, năzuințele multimediei anonime.

O asemenea figură n'a apărut, nici pe arena luptelor politice de ieri. Era apărîm, de-a bună seamă, vîitorul. Oricare înfruntare furtunuoasă îți vedea, orientate amenințări revoluționare ați auzi, să nu vă lăsați amânată! Românuș, din firea lui, e profund guvernamental. În frunța opozitionistă de astăzi, nu deslușiti pe ministrul de mână!

Să dovedim cu anecdote. Bâtrânul Lascăr Catargiu, său al partidului conservator, venise la putere după o campanie înverzunată împotriva guvernului precedent, se înțelege: liberal. În bătrâna luptă făcută, după obiceiul pământului, tot felul de făgăduiri și își luase tot soțul de angajamente. Nu mai e nevoie să spunem, că le-a uitat pe toate în ziua când a apărut în capul băncii ministeriale. Un adversar ireductibil a primului-ministru a șintat atunci o lungă interpelare, dovedind în față țările, că săful partidului conservator una spune în opoziție și alta face la guvern. (Voci: Rusine!) Lascăr Catargiu a ascultat în liniste interpellarea și s'a ridicat la urmă să raspundă. Dar n'a finit un discurs. A dat un umeri, nedumerit, și s'a scuzat rostind aceste săpte cuvinte: — „Ce vrei? Am urlat și eu cu lupii!... Apoi să aseză jos, începând să răstoiască un dosar.

Să să mai susținem că elocvenția nu e în decadență?

Peste douăzeci de ani!

Alta. Tot la Cameră. Cel acatac, era, de data acesta, Petre Carp, alii săi al partidului conservator. Un Tânăr orator voia să-l prindă pe sarcasticul jumătăt cu un din aiele contrarieflorile flagante, care sunt în stare (în altă ţară europeană) să nimicească întregă carieră a unui om de stat. — „Iată ce susțineă d. Petre Carp acum douăzeci de ani, și iată ce susține astăzi. Tocmai contrariul! As fi curios să știu cum explică d-za această schimbare a opinilor d-sale?”

Cu un aer batrocioritor, Petre Carp și-a privit adversarul prin sticla monocuhului, și-a agățat degetul cel mare în deschizătura vestei, și a ripostat triumfător: — „Îți voi răspunde peste douăzeci de ani!”

Ceace dovedește, că adeseori, cel mai bun discurs e cel mai scurt.

MOISE NICOARA

R - E - V - I - S - T - E - L - E

„Scrierile Românești” Anul I, No. 3, Craiova.

Numele director al Teatrului Național din Capitala Olteniei, pentru a curna un rușinos scandal, d. Te-mescu absențăză din acest număr cu scrierile său greu de găsit. În primele pagini ale excelentei reviste creațioane apără d. C. Rădulescu-Motru, cu un articol despre problema Statului cultural. Este o analiză adâncă, cugătoare, care numărat din punct de vedere direcție mele și minții cu getătoare ale noastre putea să apară astfel!

În rezumat păreră d. Rădulescu-Motru este că problema Statului cultural este o problemă de descentralizare culturală. Statul ca singur îndrumător de cultură trebuie să lase liberă forță de creație a diverselor noastre surse de manifestație culturală și acea canalizare, către un aspect uniform al vieții noastre culturale nu poate să rezulte decât din această aparentă individualizare provincială. Spre exemplu, cultura elementelor minoritare nu poate deveni asemenea culturii noastre în genere, decât prin influențe imediate, pe care le poate suferi din naștere afinițărilor locale cu cultura noastră națională. În săvârșit un păcat de nețirea față de vînturime, dacă am încerca transformarea atâtăor culturii minoritare străine, deosebite profund de concepția și structura culturii românești, pornind la aceasta cu anumite formule centraliste. „Niciudată nu înălțăm în natură cauză unui organism, care să-și asimileze un corp din afară, lui, lăudându-se cu dela unitate la unitate; ci înteldeama asimilarea se face multumită descentralizării funcțiunilor, care permit organizației găsirea afinităților cu corpul din „afără”.

Nu se poate o exemplificare mai plastică și mai justă pentru a înfirmita necesitatea stimulării energiilor culturale și artistice ale provinciilor noastre. Cu desobire, această problemă se pună în noile provincii, unde avem de transformat și de asimilați însoțările culturale străine mai vechi și mai puternice. Fatal întârzierea culturală și framândeală acesă material, necesitatea vieții în comun ne vor fi necențenit în ajutor și se vor înlesni să încălcă cănicăre rezistența de singularizare în corpul uniform al vieții noastre de stat.

Articolul dñr. Rădulescu-Motru exprimă un intreg program de viață, care include și un simbol:

Dafina. An. V, No. 9—10, T.-Severin.

Sănătoasa revistă de artă și cultură, care apare de cinci ani în admirabile condiții tehnice și redacționale, împărtășind de provincie, pentru a face cîntec, creștează un popas însemnat în viață ei. Cinci ani de muncă sănătoase și principala său încheiere cu cele mai frumoase rezultate. „Dafina” s'a înșiruit, de acolo din orașul dunărean curat și vesel, unde și încheagă paginile, una din cele mai reușite publicații provinciale, și poate cea mai reușită. O măngâiește aceasta pentru aca mănușă de cărturi rari can nu s'a descurajat în față găzduilor de înfruntat și nici n'au dat îndărăt de la jefuieră întrăgă, adus unul ideal, pe care am învechit pentru vremurile de astăzi.

În secretul acestui jîrii îl aflăm din mărturisirea înșesi a revistei, care poate fi un îndemn și pentru alii:

„Neașteptării credință de la început și am păstrat până astăzi: cultura românească trebuie să fie autohtonă, în raport strîngut cu trecutul, aşimilându-și din afară numai cei care convine. Credem în vîrgească traditionalismul bogat și cuprinzător și o spumă ori de căte ori evene prijeul. Nu ne-am enzumămat numai de florile de siculina, de frântura de domi și nu ne-a biruit melancolia numai penitru născările țărănilor. Toată viața românească am îmbrățisat-o, dar îrău încădă în am uitat că mai presus de orice trebuie să stăruască spiritul național, acela care ne diferențiază de ceilalți oameni.”

„Suntem insuflați de cugătoare că regionalismul este pompa care absorbe puterile paralele, le filtrază din străurile permeabile și le transmite pur în regimile de permanență ale culturii generale naționale. Organismul unui element etnic este idiomă oricărui altul din lumea vegetală și animală, are celule centrale și periferice, cele periferice trebuie să vizeze ca și cele dinăuntru.”

Vrei poate să stii și cine sunt colaboratorii „Dafinei”? Iată-i: I. Cetina, care semnează articolul din care am facut reproducere de mai sus, Constat. D. Ionescu, Eug. Constant. Iulian. Predescu, Em. Giurgiuca, Gherghinescu-Vania, Al. Lascărav-Moldovanu, C. Roșian și Al. Dima. Și vă întreb, căte din aceste harice albine îți-ai întâlnit în revistele de mare firax, sau în multimea rezervelor? Afără de Eug. Constant și Lascărav-Moldovanu, care au o circulație relativ mai răspândită, aproape toti vă sunt necunoscute. Și revista totuși merge, e bună, e foarte bună, și numește nu-i face o vină că nu apără

la T.-Severin cu mereu-mereu același „12—15 „glori“ ale literatură noastră contemporană.

Din potrivă.

Ramuri, An. XXII, No. 1, Craiova.

Nu e numai o simplă întărimire că rubrica noastră de astăzi să succede cu întărimile olteniene, toate frunțase. Pe un teritoriu relativ mai mic decât al oricărei alte provincii, Oltenia desvoltă o largă viață culturală. Papul este expusabil. Provincia și cea mai curată etnică și cea mai bogată – materialistic, iar cultura și arta au înflorit întotdeauna numai acolo unde starea materială a societății a ajuns de consolidată.

După o lungă vacanță prelungită și de faptul că în compoziția grupului literar dela „Ramuri” s'au produs unele prefaceri mai adânci, vechea și reputată publicație, scoasă cu răbdare și sacrificiu de d. C. S. Făgeț, repare reorganizată, fără a se abate dela conditia veche. D. Radu Dragnea explicit în acest număr restul și utilitatea „Ramurilor” în actuală stare a vieții noastre literare.

Documentat și patrimeritor, d. N. Davidescu analizează spiritul lui Vasile Părvan în sfîntă românească. Versuri frumoase semnează dnia A. Pap-Martin și Stefan Balcescu, care numai la traducere colaborază.

Cronica bogată nu și întotdeauna justă în partea semnată de d. Radu Dragnea.

Semenic, An. I, No. 2, Lugoj.

Sărguincoasă publicație de cultură, pe care o seminăm în numărul trecut, pare că va corespunde bunelor promisiuni ce la fațea de primul număr. Din sumarul bogat și variat ce ni se înțâlnește acum, remarcăm rândul elui I. Mărăi despre Valeriu Brâncis, mori de curând.

Graul Românesc, An. II, N. 1, București.

Cu aceasi deosebită atenie se ocupă de problema românilor de pe țevi hotare. D. Simion Mandrescu semnează însemnată unei scările speciale pentru cheilorile balcanice, care să funcționeze pe largă ministru de externe.

Cultura omului. An. I, N. 1, București.

Revista apără pentru a face o educație „specială” omului, care credem că se poate face mai cu folos în cadrul ieiutie națională.

Tribuna Rămăntor Transilvaniei. An. II, N. 4, Chișinău.

D. Ș. Bălăt analizează rezultatele congresului de la Tiraspol. Importanța amânată găsim, semnată de dñi Bălan, Horea și prot. Lesnic, precum viața culturală și religioasă a frajilor noștri de pe Nistru.

Inventatorul. An. IX, No. 1, Cluj.

Revista înțări cu cinstă în cel de la nouălea an de muncă. Remarcăm articolul duii Arghirescu, despre problema culturală.

Fal-Trumos. An. II, No. 6, Suceava.

Prefața contribuției aduce duilui Leca Morariu despre „cea mai veche colecție de cântece populare românești”, discutând broșura duilui Al. Lupeanu de căntece populare „De pe Secas”.

Răsăritul. An. X, No. 5, București.

Cuvintele de pioasă amintire aduce revista pentru maestru Kiriac, mori de curând.

MANOLE AMPOLANU'

Nud de pictorul S. Albușescu